

12 Mart'a Giden Süreçte Sol Cuntacılığın Teorik ve Tarihsel Arka Planı

Yunus ŞAHBAZ¹

Özet

12 Mart 1971 Askerî Muhtırası Türk siyasal hayatında çokça tartışılan bir meseledir. 12 Mart Muhtırasından hemen önce, 9 Mart'ta, ifşa olan cuntacı grup ise görece daha az ele alınmaktadır. Ancak 12 Muhtırasını hızlandırıcı faktörlerden birisi de 9 Mart'ta askeri darbe yapmayı planlayan kimselerin bu planını engellemektir. 9 Mart'ta açığa çıkarılan darbe hazırlığı, 1966'dan itibaren teorik ve pratik boyutta şekillenen birtakım gelişmelere dayanmaktadır. Bu minvalde özellikle Doğan Avcıoğlu ve onun çıkardığı Yön ve Devrim gibi dergilerin darbenin teorik arka planını oluşturduğu söylenebilir. Özellikle Devrim dergisinin tamamen gelecekte düşünülen darbeyi meşrulaştırmak üzere bir yayın çizgisi takip ettiği söylenebilir. Diğer taraftan, teorik birikime ek olarak, Ordu içerisindeki emekli ve muvazzaf üst düzey isimlerin de dolaylı ya da doğrudan 9 Mart'ta ifşa edilen darbeye irtibatlı olduğu anlaşılmaktadır. Emekli generallerden Cemal Madanoğlu ile muvazzaf generallerden Faruk Gürler ve Muhsin Batur ilk akla gelen isimlerdir. Bu çalışmada Yön ve Devrim dergisinde, darbeye giden sürece ne gibi teorik bir katkı sunulduğu incelenecektir. Ayrıca 1966'nın sonunda başladığı düşünülen cunta oluşumunun temel öne çıkan yönlerine ve isimlerine dikkat çekilecektir.

Anahtar Kelimeler: 9 Mart Darbe Girişimi, Doğan Avcıoğlu, Yön, Devrim Dergisi, Cemal Madanoğlu.

The Historical and Theoretical Background of the Leftist Junta on the 12 March Military Memorandum

Abstract

The March 12, 1971 Military Memorandum is a widely debated issue in Turkish political life. Just before the March 12 memorandum, The pro-junta group, which were disclosed on 9 March, is relatively less handled. However, one of the factors accelerating the 12 March memorandum is to prevent this plan of those who are planning to make a military coup on 9 March. The coup prepared on March 9 is based on several developments which have been shaped in the theoretical and practical dimensions since 1966. It can be said that especially Doğan Avcıoğlu and its magazines such as Yön and Devrim constitute the theoretical background of the coup. Especially Devrim magazine can be said to follow a broadcast line in order to justify the coup in the future. On the other hand, in addition to the theoretical accumulation, it is understood that the retired and active senior names in the Army are directly or indirectly linked to the coup on March 9. Cemal Madanoğlu, a retired general, and Faruk Gürler and Muhsin Batur, the active generals are the names that come to mind. In this study, a theoretical contribution to the process leading to the coup will be examined in the Journal of Yön and Devrim. It will also draw attention to the main aspects and names of the junta formation, which were thought to have started at the end of 1966.

Keywords: 1971 Military Coup Attempt, Doğan Avcıoğlu, Yön, Devrim Magazine, Cemal Madanoğlu

¹ Araştırma Görevlisi, Kırıkkale Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi.

Giriş

Türkiye Solu'nun entelektüel anlamda en hareketli ve verimli döneminin, Türkiye siyasal ve düşünsel hayatına kalıcı izler bıraktığı yılların 1960'lar olduğunu söylemek, zannediyorum, bir abartı olmaz. Yön Dergisi de '60'lardaki bu sol canlılık içinde hayli önemli, hatta merkezî diyebileceğimiz, bir yer işgal etmiştir. Merkezîdir; çünkü hem döneminin ve sonraki dönemlerdeki Sol'a dair tüm tartışmalarına ve bu tartışmaların taraflarına, İslamiyet ve Sosyalizm, TİP, Asya Üretim Tarzı gibi tartışma başlıklarından Kemal Tahir, Selahattin Hilav, Sadun Aren, Mihri Belli ve Behice Boran gibi isimlere kadar, sayfalarını açmış hem de '70'ler ve sonrasındaki Sol hareketlerde etkin olan isimlerin bir şekilde iltisak kurduğu bir dergi olmuştur. Ancak hem Yön hem Devrim dergileri oynadığı bu entelektüel misyonlarının yanında ve hatta belki bundan daha fazla Türk Siyasal Hayatı literatürüne sol cuntacılık olarak girecek bir hareketin en önemli mümessili olacaktırlar. Bu hareket içerisinde kuşkusuz en öne çıkan ve cuntanın sivil lideri olan kişi Doğan Avcıoğlu'dur.

Bu çalışmada sol cuntacılığın Yön'den başlatılarak bir serüveni sunulacak ve özellikle son bölümde Avcıoğlu özelinde darbeye yönelik girişilen teorik altyapı hazırlıkları ve stratejiler ele alınacaktır. Son kısımda ise, teorik yönünü de göz önünde tutarak, Avcıoğlu'nun iktidar stratejileri, bu strateji bağlamında ele aldığı kimi somut aktör ve hareketleri de göz önünde tutarak bir incelemeye tabi tutulacaktır.

1. Yön'den Devrim'e Giden Süreç

20 Aralık 1961'de ilk sayısı yayınlanan Yön dergisiyle Türkiye siyasal hayatında sol cuntacılık dönemi başladı. Yön ilk sayısında daha sonra imza atanlarla beraber toplamda 1042 kişinin (Çiçek, 2016: 283-310) imzalayacağı bir Bildiri'yle (Yön, 1961) çıktı. Bu bildiri, Frank Tachau tarafından İngilizceye, Prof. Rene Giraud tarafından da Fransızcaya çevrilmiştir (Landau, 1979: 75). Bildiri daha sonra Yön'de savunulacak Batılılaşma anlayışı ve devletçilik tezlerinin bir manifestosu niteliğindedir.

Yön'ü Avcıoğlu 5 kişiyle kurmuştu; Doğan Avcıoğlu, Mümtaz Soysal, İlhami Soysal, İlhan Selçuk, Cemal Reşat Eyuboğlu ve Doğan Avcıoğlu. Cemal Reşat Eyuboğlu dışında diğer dört isim aşağı yukarı akrandır, Cemal Reşat ise hem yaşça büyük hem de koyduğu 70 bin liralık sermayeyle Yön'ün, daha sonra da Devrim'in ve hatta iddiaya göre diğer sol yapıların da, finansörüdür (Küçük, 1990: 316). Mümtaz Soysal ile 1965 yılında yollar ayrılır, ancak diğer dört isim Yön'de ve, İlhan Selçuk'un bir süre sonra ayrılmasına kadar, Devrim'de beraber olacaktır. Hem maddi sermaye anlamında hem de yayın-baskı işlerinden anlaması dolayısıyla Doğan Avcıoğlu'nun kendinden iki yaş büyük abisi Hamdi Avcıoğlu da Yön ve Devrim'de önemli bir isimdir.

Yön'ün çıkmadan önce dergiye kendi çerçevesine de uygun olacak şekilde 'Devrim' adının verilmek istendiği iddia edilir. Öyle bir şey gerçekten olabilir ancak bu iddianın sağlam temellendirildiğini düşünmüyorum. Zira, Mümtaz Soysal'ın dergiye isim ararken, kendisinin 'Yön'ü önerdiğini ve Avcıoğlu'nun "her zamanki kesin ve kararlı tavrıyla 'tamam'" dediğini (Soysal, 1983, içinde Özdemir, 2000) aktaran anekdotunu göz önünde tutarsak ve Avcıoğlu'nun

da, Türkiye'nin Düzeni'nin 1968-69 Yunus Nadi Ödülü'nü alması dolayısıyla Cumhuriyet'ten Fikret Otyam'a verdiği röportajda, Otyam'ın Yön'ün bir hava yakaladığını, onu neden kapattıkları sorusuna Avcioğlu'nun verdiği cevap Yön'ün anlayışına daha uygundur. Avcioğlu bu soruyu, kitap çalışmasına yoğunlaşmak üzere dergiyi kapattığını belirterek cevaplar ve asıl şu tespiti yapar; "Yön bir arayıştı... şimdiyse yön belli olmuştur". Bu yön de Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal sorunlarına devrimci çözümler bulmaktır ve doğrudan bu yönün tartışılacağı yeni bir derginin de müjdesini verir Avcioğlu; Devrim. Dolayısıyla hem ifa ettiği fonksiyonlar hem de düşünülen belli amaçlar için Yön ve Devrim adlandırmalarının uygun görüldüğü söylenebilir; zira ilki büyük oranda gerçek bir tartışma ortamı ve farklı alternatiflere kendini ifade etme olanağı sunarken ikincisi belli bir amaç doğrultusunda propagandist bir yapıya sahiptir.

Yön'cülerin başını çektiği ve ilerde partileşme niyetiyle kurulduğu belli olan dönemin önemli bir örgütü de Sosyalist Kültür Derneği (SKD)'dir. SKD Aralık 1962 yılında kurulur ve Tüzüğü kuruluşunun duyurulduğu Yön'ün 53. sayısında yayınlanır (Yön, 1962). SKD'nin amacı sosyalistler arasında bir fikrî temas ortamı sağlamak, meseleleri sosyalizm zaviyesinden ele alacak tartışma ortamını sunmak ve çözümler geliştirmektir. Bunları da yayın, konferans, açık oturum gibi etkinlikler vesilesiyle yapacaktır (Gürel, 2016: 142). SKD'nin en önemli etkinliği Cumartesi Toplantıları'dır ve bunları da büyük oranda yayın ve konferans işlerini üstlenen Doğan Avcioğlu organize edecektir. Örgüt aydınlar ve ordu içerisinde belli bir hava yakalasa da partileşmeden silinip gider.

Yön'ün son sayısı 30 Haziran 1967'de yayımlanır ve Avcioğlu son yazısını 'ilerde daha sık ve güçlü biçimde sesini duyurmak' (Avcioğlu, 1967) ümidiyle noktalar. 1968'in sonunda, aralık ayında, Türkiye'nin Düzeni yayınlanır ve o yıllarda bu hacimde bir kitabın hem Türkiye'de hem de yurtdışında pek görmediği bir ilgiyi görerek, kitap 1 yılda 4 baskı yapar; Aralık 1968, Şubat, Temmuz ve Aralık 1969 (Landau, 1979: 91). Baskı rakamları da Avcioğlu'nun aktardığına göre üçüncü baskının sonunda 16 bini bulur ve dördüncü baskı da 16 bin basılır. 2017 Türkiye'sinde kelli felli kitapların beş yüz, biner baskıyla ancak iki üç baskı yapabildiğini düşününce rakamların anlamı sanırım daha iyi anlaşılabilir. Hatta kitap, dönemin bir Orgeneralinin (Faruk Gürler) bir Tümgenerale (Celil Gürkan) "Türkiye'nin Düzeni'ni okumayan subayı ben eksik görürüm" diyebileceği kadar asker içinde de etkili olmuştur (Gürkan, 1986: 130).

1969 Ekim ayında da Devrim yayınlanmaya başlar. Devrim'in yayınlanma tarihi 'manidardır'; zira, 1969 milletvekili seçimlerinden hemen sonraya denk getirilmiştir. 1969 seçimleri ise TİP ve CHP gibi solun umut bağladığı partilerin hezimetini ve Süleyman Demirel liderliğindeki Adalet Partisi'nin zaferiyle neticelenmiştir. Bir bakıma Avcioğlu ve Devrim ekibi seçim sonuçlarında ortaya çıkan manzara karşısında tek umudun Devrim olduğunu söylemektedir. Nitekim Devrim'deki ilk yazının başlığı 'Takke Düştü' (Avcioğlu, 1969) dür. Yön ve Devrim arasında çok fazla süreklilik unsuru saptayabilmek mümkündür; ancak, büyük fark olarak Yön'ün bir platform işlevi görürken Devrim'in bir iktidar aracı olarak kullanılmak üzere tasarlandığını söylemek gerekir. Solun ve sosyalizmin enva'i eşit konularının ve daha birçok tartışmaların yaşandığı Yön yerine, daha Kemalizm merkezli, ordu ve gençliğin, zinde güçlerin,

ağırlıkla hitap merkezi olduğu bir Devrim söz konusudur. Türkiye'nin Düzeni'ni ikisi arasında bir geçiş olarak yorumlamak mümkün görünmekte; hem Yön'deki yazıların derli toplu bir tez haline getirilmesi hem de Devrim'de işlenecek iktidara gelme metodolojisinin çerçevesinin çizilmesi söz konusudur.

Ancak 12 Mart Muhtırası Avcıoğlu ve cuntacılar için kesin bir yenilgidir. Her şeyden önce Demirel'i istifa ettirip parlamentoyu ve siyasal partileri kapatmayan bir müdahale onların istediği bir müdahale değildi. Ancak müdahalenin zaten soldan da gelmediği ve aksine sola yönelik 'balyoz harekâtı' başlatacak bir müdahale olduğu sonradan anlaşılacaktı. Avcıoğlu, sağlık sorunları sebebiyle de ayrılmak zorunda kalacağı Devrim'den ayrıldı ve Devrim de kapatıldı. 'Madanoğlu Cuntası' davasında, 27 Mayıs'ın gerçek lideri Cemal Madanoğlu, Doğan Avcıoğlu, İlhan Selçuk, Hasan Cemal gibi isimler, "Marksist bir düzen kurmak için şiddet yoluyla Hükümeti devirmeyi planlamak" suçlamasıyla yargıldılar ancak beraat ettiler (Özdemir, 2000: 44).

2. İktidara Giden Yolda Farklılaşmalar

Siyasal iktidarı ele geçirme noktasında 9 Martı cuntacıları daha çok 'zinde kuvvetlere dayalı' bir darbe ya da onlara göre bir devrim yapma üzerine geliştirdikleri bir stratejiye sahiptir. 1965 Seçimleri'nden sonra ve özellikle 1971'e giden süreçte Avcıoğlu'nun stratejisi büyük oranda bu noktada toplanır, zannediyorum bunda çok da tartışmalı bir durum yok. Ancak yine de Yön'ün ilk yıllarında Avcıoğlu'nu parlamenter demokrasiden tamamen ümidini kesmemiş olarak görmekteyiz. Bu dönemde Avcıoğlu parlamentoya karşı güçlü ve hızlı karar alabilen bir yürütme sistemini savunmaktadır. 27 Mayıs Anayasa Komisyonu'nda da birçok maddeye karşı çıkmasının sebebi budur. Avcıoğlu'nun güçlü yürütmeye dayalı sistemde ısrarında Fransız siyasetçi Pierre Mendes France'dan etkilendiği iddia edilir (Özdemir, 2000: 13).

Avcıoğlu'nun demokrasiyi ve sosyalizmi Atatürkçülüğün tabii sonuçları olarak gördüğünü söylemek mümkündür. Avcıoğlu'na göre demokrasi ve sosyalizm ikiz kardeşler. Sosyalizme ulaşmak için ise iki yol vardır; İhtilalci yol ve Klasik demokrasinin sunduğu yol. Avcıoğlu bunlardan klasik demokrasi yolunu tercih ettiğini söyler çünkü zaten gerçek bir söz ve teşkilatlanma hürriyeti tanındığı takdirde sosyalizme varılacaktır. Özellikle 27 Mayıs sonrası düzende sosyalist kamudaki baskın tema da bu şekildedir. Kemalizm'in ilkeleri olan Milliyetçilik, Devrimcilik, Laiklik ve Devletçilik gibi ilkelerin uygulanmasının tabii sonucu sosyalizme çıkacaktır. Kemalizm ve sosyalizm arasında kurulan bu ilişkiselliği dönemin sol entelektüel ve aktivistlerinden Behice Boran ve Mehmet Ali Aybar gibi isimlerde de görmek mümkündür. Zira Aybar'a göre, "Kemalizm sol bir ideolojisidir. Mustafa Kemal ve arkadaşlarının solculuğun bilincinde olup olmamaları önemli değildir; Tuttukları yol, solda olan, sola giden bir yoldu" (Aybar, 2014: 114).

Ancak 1965 seçimlerinden sonra Yön'de ayrılmaya sebep olacak bazı kırılmalar olduğu görülmektedir. 10 Ekim 1965 seçimlerinde Adalet Partisi (AP) çoğunluğu sağlarken Süleyman Demirel'e Başbakanlık yolunu açan bir sonuç ortaya çıktı. Seçimlerden sonraki 15 Ekim tarihli Yön sayısında Mümtaz Soysal'ın seçim sonuçlarını değerlendiren başyazısı yayınlandı (Soysal,

1965). 22 Ekim tarihli sonraki sayıda ise Avcıoğlu'nun "Yeni Dönem" adındaki yazısı çıktı. Bu iki yazı seçim sonuçlarını yorumlamada iki farklı tutuma işaret ediyordu. Soysal, bu yazısında kitlelerin DP'nin devamı iddiasındaki AP'ye oy vermesinden dolayı sorumlu tutulamayacağını, kitlelere ulaşip onların bilinçlendirmenin de yine solun görevi olduğunu ve bunun da romantik sloganlarla değil önlere çıkan en küçük imkânları ve tarihî fırsatları değerlendirip sabırla ve uzun vadeli somut politikalarla mümkün olabileceğini iddia ediyordu. Aynı sayıda bu yazının altında imzasız yayınlanan (Bu metni büyük ihtimalle Avcıoğlu'nun yazdığı anlaşılıyor.) yazıda da bir değerlendirme daha var; orada ise seçimlerin daha çok Amerikan beklentilerini tatmin edici sonuçlar verdiği, CHP'nin mutlak bir yenilgi aldığı, TİP'in 15 vekilinin azımsanamayacağı ancak TİP'in daha çok işçi, ırgat zümrelerinden değil de TİP olmasa CHP'ye oy verecek aydın, memur zümresinden oylar aldığı vurgulanmaktadır (Yön, 1965). Ancak Avcıoğlu'nun asıl durum tespiti yapan ve yeni bir metodun habercisi olan yazısı "Yeni Dönem"di. Avcıoğlu bu yazısında artık gerçeklerle yüzleşmesi çağrısı yapar. TİP'in kısmî başarısına rağmen seçimler sol için kesin bir yenilgidir. Seçimlerden sonra, sola kayma eğilimindeki iç ve dış politika terk edilecek ve yeni iktidar bir karşı devrim niteliğinde olacaktır. Böyle bir ortamda ise gerçekçi olmak ve Anayasa'nın tehlikede olduğunu kabul etmek gerekir. Anayasa'yı ise, 27 Mayıs'ın zinde güçlerinin bilinçli ve azimli direnmesi koruyabilir; bunun için de parlamentonun içindeki ve dışındaki ilerici güçlerin işbirliği yapması zorunludur. Avcıoğlu yine bu yazısında zinde güçlere dayalı bir Anayasa cephesinin gerçekleştirilmesi için çalışmasını savunmaktadır.

Avcıoğlu ve Soysal'ın bu seçim sonuçlarından çıkardıkları farklı sonuçlar ve önerdikleri stratejinin farklılığından sonra Mümtaz Soysal Yön'den ayrılır. Ancak Avcıoğlu da Yön'de, Türkiye'nin Düzeni'nden itibaren müşahhaslaştıracığı stratejiyi daha çok örtülü ve genel ifadelerle betimler. Burada Avcıoğlu'nun kendi stratejisini meşrulaştırmak için teorik temelli ve güncel siyaset boyutuyla ilişkilendirebileceğimiz iki methodundan söz edilebilir. Bunlardan ilki, Avcıoğlu'nun dönemin diğer ileri gelen sol parti ve isimlerine karşı geliştirdiği tutumdur. İkincisi de başta Mısır ve Nasır Sosyalizmi olmak üzere dönemin yaşanan reel siyasal tecrübelerinden örnekler devşirmesidir.

Avcıoğlu'nun ilk etapta parlamentoculuğa kısmen de olsa açık kapı bıraktığını söylemek gerekir. Burada önce İnönü'den beklenti içerisindedir Avcıoğlu; bu beklentinin gerçekleşmeyeceğini muhtemelen biliyordur ancak ısrarla devrimci güçlerin İnönü'den beklentilerini tekrarlar. Bunlar yerine getirilmedikçe de devrimci milli kadroların kendisinden uzaklaşacağı uyarısında bulunur. Bülent Ecevit hareketine ise, ilk başlarda daha samimi bir destek verdiği görülür. Özellikle CHP içinde, Turan Güneş gibi isimlere karşı Ecevit'i destekler. Ecevit de, Avcıoğlu gibi, düzenin bozukluğunu vurgulayan ve köklü bir düzen değişikliğini savunan bir isimdir. Bu tutumu zinde güçlerin, işçi ve köylülerin bilinçlenmesi noktasında faydalı olmuştur; ancak Ecevit zamanla bu tavrından uzaklaşmış, yanlış teorilere saplanmış ve 'cici demokrasiyi' araç değil amaç haline getiren bir çizgiye savrulmuştur. Devrim'de ise, Ecevit başlıca günah keçilerinden biridir. Avcıoğlu Ecevit'in o yıllarda Şili'de seçim kazanarak iktidara gelen sosyalist Salvador Allende ile kıyaslanmasına da hayli öfkeli. Ona göre Şili-Türkiye, Ecevit-Allende benzetmesi Şili hakkındaki bilgisizlikten ileri gelmektedir. Türkiye'nin aksine Şili'de sol daha güçlüdür; 1938'den beri de, 1958 hariç, hep solculuk iddiasındaki adaylar

başkanlık seçimlerini kazanmışlardır. Solun Şili'deki geçmişini ve çok partili sistemdeki tecrübesini Türkiye'yle kıyaslamayız. Ayrıca Allende sandıktan zaferle çıkmıştır ama Şili hâlâ Amerikan tröstlerinin egemenliği altındadır. Allende liderliğindeki halk cephesi mevcut düzenin, tutucu güçlerin hâkim olduğu mevcut düzenin esiri olmaktan kurtulamayacaktır. Kuşkusuz, Avcıoğlu, aynı akıbeti Ecevit'in de beklediğini iddia etmektedir. Mevcut düzeni değiştirmeden sandıktan en sosyalist aday dahi çıksa, tutucular çeperini kırıp da kendi programını uygulayamacaktır (Avcıoğlu, 1970b).

Ecevit gibi önce olumlu karşılanan sonra da cephe alınan hareketlerden biri de TİP'tir. Avcıoğlu ve Yön ekibinin hayata geçmeyen bir Çalışanlar Partisi teşebbüsü vardır; TİP'in kurulması üzerine buna gerek kalmadığı düşünülerek Çalışanlar Partisi girişiminden vazgeçilmiştir. 1965 seçimlerinden sonra Meclis'e 15 vekille giren TİP'in 'zor şartlar altında şerefli bir görev' ifa ettiğini belirten Avcıoğlu, bu söyleminin TİP'in eleştirilemeyeceği anlamına gelmediğini belirtir. Avcıoğlu'nun TİP'e yönelik temel eleştirisi TİP'in programındaki yetersizliktir. Bu da hem yıllar önce yazılmış Batı kitaplarının kötü bir çevirisi olmasından hem de sosyalist mücadeleye önderlik edecek sınıfın tespitinden kaynaklanmaktadır. Avcıoğlu'na göre, bu yetersizliğin sebebi de Türkiye'deki sosyalist düşüncenin kısırlığında aranmalıdır. Örneğin sosyalist mücadeledeki önderlik sorunu ya da işçi sınıfının önceliği meselesi Avcıoğlu için kısır bir tartışmadır. Avcıoğlu öncülük meselesini daha geniş planda ele alır ve öncü olan aslında partidir. İşçi ve köylü olmak da parti yönetiminde bir imtiyaz sağlamaz; zira, sosyalist olmak için işçi ve köylü olma zorunluluğu yoktur. Mesele partinin ve üyelerinin sosyalistliğidir. Avcıoğlu'nun burada eleştirdiği, TİP'in parti yönetim kurullarında işçi üyelere çoğunluk verilmesi şartını koyan tüzük maddesidir. Avcıoğlu bu maddenin birçok yerde uygulanabilirlikten uzak olduğunu ve böyle bir maddenin taşrada, işçi sınıfının hayli zayıf olduğu yerlerde ağa ve eşraf kesiminin parti örgütlerini ele geçirmesine sebep olduğunu belirtir (Avcıoğlu, 1966a). Aslında Avcıoğlu'nun bu eleştirisi oldukça yerindedir; mesela Doğu'da, örgütlenme büyük oranda aşiret, ağa üzerinden olmuştur. TİP Diyarbakır Milletvekili Tarık Ziya Ekinci parti içinde bile sık sık 'ağalık', 'Doğulu delegelerin ağası' ithamlarına maruz kalmıştır. Bu yüzden sürekli romantikle suçladığı TİP'i gerçekleri görmeye ve gerçekçi bir sosyalist strateji etrafında birleşmeye çağırır Avcıoğlu; yani kendi stratejisi ve sosyalist anlayışı etrafında bir örgütlenme. Avcıoğlu'nun hem TİP'e hem de Ecevit'e önce olumlu sonra ise eleştirel hatta düşmanca bir tutum içine girmesinin sebebi TİP'in ve Ecevit'in parlamenter sistem içerisinde bir mücadeleyi tercih etmesidir. Üstelik de hem TİP hem de Ecevit sol kamuda epeyce cazip bulunan ve destekleri olan hareketlerdir. Avcıoğlu bunları kendi stratejisine bir engel olarak gördüğü için olsa gerektir ki, hem Yön'ün 1965 sonrası döneminde hem de Devrim'de bunlara karşı sert bir çizgi takip eder. Özellikle TİP'i ve TİP'e yakın işçi sendikası Devrimci İşçi Konfederasyonları Sendikası-(DİSK)'i Devrim'de hiç ciddiye almaz.

1960'lı yıllar dünyada Üçüncü Dünyacı hareketlerin ve Nasır liderliğindeki Arap sosyalizminin revaçta olduğu yıllardır. Avcıoğlu da Üçüncü Dünya milliyetçiliği ve sosyalizmini oldukça önemser. Nasır ve Arap sosyalizmine karşı ise Avcıoğlu'nun özel bir ilgisi vardır. Nasır, Avcıoğlu'na göre, Mısır'ın ekonomisini uluslararası kapitalizmden korumaya ve malî müesseseleri millileştirmeye çalışmaktadır. Yani Nasır Mısır'ı kapitalist olmayan bir gelişme

yoluna sokmuştur. Nasır amaçlarına ulaşabilmiş ve sosyalist bir idare kurabilmiş değildir henüz ancak benimsediği metot kapitalist olmayan kalkınma yoludur. Yukarda ismi geçen ve Avciöğlü'nün kalkınma konusunda sıkça başvurduğu Prof. Lange'nin de o dönemde Mısır kalkınması üzerine tezler geliştirdiği hatırlanmalıdır. Burada belirtilmesi gereken ilginç husus Avciöğlü'nün özellikle Yön'de sıkça Mısır ve Nasır'dan örnekler vermesine karşın, Türkiye'nin Düzeni'nde Bulgaristan, Japonya, Meksika, Hindistan gibi ülkelerden bahsedip Mısır'dan hiç söz etmemesidir.

Avciöğlü'nün Nasır'a desteğinin salt Nasır'ın izlediği kalkınma politikasından kaynaklanmadığını da belirtmek gerekir. Nasır'ın Sovyetlerle ilişkisi de Avciöğlü'nu cezbeden unsurlardan biridir. Zira Avciöğlü, her ne kadar yerli bir sosyalizm arayışında olsa ve Kemalizm'i bu noktada kendisine dayanak alsada, son tahlilde Sovyetler'e bir yakınlık duymaktadır. Sovyetlere yakınlığını de yine 'verilerle' açıklama yoluna gider Avciöğlü; Sovyet yardımları, üçüncü dünya ülkeleri için kapitalist ülkelerden gelen yardımlardan daha faydalıdır (Avciöğlü, 1963). Çünkü kapitalist ülkeler üçüncü dünyayı bir Pazar ve hammadde deposu olarak görürken, Sovyet yardımları doğrudan üçüncü dünya ülkelerin sanayileşmesine yönelik yardımlardır; çünkü, üçüncü dünya ülkelerinin kapitalizmin uydusu olmasını istemeyen Sovyetlerin çıkarlarıyla üçüncü dünyanın çıkarları aynı yödedir. Nasır'ın da Sovyetlerle ilişkilerinin iyi olması Avciöğlü için itici bir saik olarak değerlendirilebilir. Avciöğlü'nün Nasır ve genelde Arap sosyalizmiyle ilgilenmesinin bir diğer yönü de İslamiyet ve Sosyalizm tartışmalarıdır. Bu tartışma Yön'ün ilk yıllarında kısmen vardır ancak meseleyi solun gündemine yoğun bir şekilde sokan isimlerden biri de Avciöğlü'dür. Avciöğlü ve E. Tüfekçi mahlasıyla Mihri Belli 1965 yılında Roger Garaudy'nin bir kitabını 'Sosyalizm ve İslamiyet' başlığında çevirirler ve kitap Yön Yayınları'ndan yayınlanır. Bu çeviriyi, Yalçın Küçük Yön ve Mihri Belli'nin yakınlaşmasının başlangıcı olarak değerlendirir (Küçük, 1997: 612). Zira bundan sonra E. Tüfekçi ismi Yön sayfalarında daha sık görülmeye başlayacaktır. Zaten Avciöğlü'nün özellikle 1965 sonrası Yön'ü getirdiği çizgi ve Türkiye'nin Düzeni'nde savunduğu sosyalizme varış yöntemi ile Mihri Belli'nin Milli Demokratik Devrim tezleri arasında küçük sayılabilecek farklar vardır. Milli Demokratik Devrim'ci ekipten Şahin Alpay'ın Türkiye'nin Düzeni üzerine yazısı (Alpay, 1969) da daha çok Avciöğlü'nu eleştirmekten ziyade TİP kanadındaki Ertan Cengiz (Cengiz, 1969) mahlasıyla yazan Taner Timur'un yazısını eleştirmek üzere kaleme alınmış gibidir. Zira Alpay'ın Cengiz'in kısa metninde eleştirdiği yerler Avciöğlü'nün hacimli eserine yönelik eleştirilerden daha fazladır. Sosyalizm ve İslamiyet kitabına yazdığı önsözde Avciöğlü aslında herkes tarafından kabul edilebilecek veciz bir saptama yapar. Bu kitaba yazdığı önsözde şöyle diyor Avciöğlü; "Bu satırların yazarı, Fransız sosyal, ekonomik, politik, kültürel vs. tarihini en teferruatlı şekilde öğrenmiştir, ama Türk sosyal, ekonomik, politik ve kültürel tarihi hakkında, birtakım klişeler dışında ciddî pek az şey bildiği için utançların en büyüğünü duymaktadır" (Önsöz, içinde Garaudy, 1965). Bu kişisel öz eleştirisinden sonra Avciöğlü, Sosyalizmin Batı'ya münhasır olmadığını, sosyalizmin Doğu ülkelerinin katkısıyla zenginleşeceği yönündeki Garaudy'nin sözlerini aktarıyor. Kitabın yayınlanış amacı Belli'nin yazdığı önsözde daha iyi anlaşılıyor ve şu sonuç çıkıyor; Sosyalizm aslında İslam'la çatışan bir doktrin değildir. En azından sosyalizmi zenginleştirmek ve evrensel bir doktrin haline getirmek için İslam'dan alınacak şeyler

vardır ve bunlar araştırılmalıdır. Avcıoğlu'nun Arap dünyasına ve İslamiyet-Sosyalizm tartışmalarına duyduğu ilgi bu kitap ve Mısır'la sınırlı da değildir. Avcıoğlu Cezayir gibi Müslüman ülkelerin de sosyalist bir programı benimsedikleri ve ulusal kurtuluş mücadelelerini kazandıklarını belirtmektedir. Ayrıca Avcıoğlu'nun o dönemde Franz Fanon'un metinlerine de aşina olduğu ve doğrudan atıflar da yaptığı Türkiye'nin Düzeni'nde görülmektedir.

Türkiye'nin Düzeni'nin son bölümü ise Avcıoğlu stratejisinde bir yol haritası niteliğindedir (Avcıoğlu, 2016: 609-770). Burada öncelikle, çok partili sistemin ve seçimlerin gerekli radikal reformları yapacak iktidar olanağı sunmayacağı vurgulanır. Çok partili hayata geçildiğinden beri sandıktan sürekli tutucular koalisyonu çıkmaktadır ve mevcut toplumsal şartlar değişmediği sürece de sonuç farklı olmayacaktır. Bu şartlar içerisinde devrimci bir partinin iktidara gelmesi çok zor olduğu gibi iktidara gelince mesele hallolmuş değildir. Avcıoğlu burada Hindistan ve Meksika örneklerini vermektedir. Bu örnekleri vermesinin sebebi bu ülkelerde son derece devrimci, içte ve dışta antiemperyalist hareketler iktidara gelmiş; ancak öngördükleri radikal programlarını gerçekleştirememiş, tutucular koalisyonun parti içine sızması, ekonomik güçleri ve parlamenter demokrasinin imkânları kullanması dolayısıyla devrimci kadroya galebe çalmış olmasıdır. Ancak Türkiye'de temel toplumsal meselelerini çözememiş bir ülkede rejimler çökmeye mahkûmdur; rejimin yaşama şansı zayıftır. Mevcut rejimlerin sorunlar karşısındaki yetersizliğini gören 'milli devrimci güçler' ise sabırsızlanmakta ve kestirme çözüm yollarının cazibesine kapılmaktadırlar (Avcıoğlu, 2016: 751).

Kestirme çözümden ne kast edildiği ise aslında açıktır; Zinde kuvvetlere dayalı otoriter bir iktidar. Zinde kuvvetler ise ordu, gençlik ve aydınlardan oluşacak; iktidara gelme ise ordunun siyasal hayata müdahale etmesi, parlamentoyu ve siyasal partileri kapatması şeklinde olacaktır. Bu açıkça askeri bir darbe demektir ancak Avcıoğlu'na göre 'Devrim'dir. Türkiye'nin köklü meseleleri bu yönetim altında çözüldükten sonra çok partili hayata geçilebilir ve demokratik sistemin normal işleyişine dönülebilir. Kuşkusuz bu yöntemin demokratik ya da antidemokratik olması dikkate şayan bir durum değildir, zira Atatürk dönemi otoriterdir ama demokratiktir; Demirel rejimi liberal ama daha az demokratiktir. Dolayısıyla uygulanan siyasal sistem halkın ihtiyaçları ve toplumsal gerekler düşünülerek değerlendirilmelidir. Esas olan yöntem ya da araçlar değil, düzen değişikliğidir; Devrimci bir parti önderliğinde devrimci bir düzen. Bu bağlamda Avcıoğlu, 27 Mayıs'ın gözde kurumlarından Anayasa Mahkemesi'nin bile devrimci iktidar yolunda oynayacağı rolden kuşku duyabilmektedir. Her ne kadar Anayasa'ya saygılı olduğunu da sık sık ifade etse ve bir anlamda bu rejimin ekonomik ve toplumsal işlemezliğinden mütevellit çökmeye mahkûm olduğunu ispata girişse de, 1971'e giden sürecin gizli örgütlemelerin Türkiye'nin Düzeni'nin yayınlandığı 1968 yılından önce başladığını söylemek gerekir.

3. Cunta Örgütlenmeleri

1966 yılında ordudan isimlerin de işin içinde olduğu ve doğrudan iktidarı ele geçirmeye yönelik örgütlenmeler başlar. Modeli İttihat ve Terakki'den alınan bir tüzüğü olan, silah, Atatürk ve bayrak üzerine yemin edilerek girilen bu örgütün başkanı 27 Mayısçılardan Korgeneral Cemal Madanoğlu, genel sekreter ise Avcıoğlu'dur. Ancak bu örgütün 1971'e kadar dönem dönem aktif

olan bir örgüt olduğunu anlıyoruz. Resmî bir örgüt olmasa bile, Avcıoğlu düşünülen cuntanın sivil lideri ve muhtemel Başbakanı; Madanoğlu ise emekli bir general olarak cuntanın askeri kanadının lideridir (Küçük, 1997: 457). Fakat Madanoğlu Ordu içerisinde otoritesi ve bağlantıları güçlü bir isim olsa da en nihai anlamda emekli bir askerdi ve doğrudan emir verme yetkisi yoktu. Bu yüzden cuntanın girişeceği harekâtın fiilî komutanı Genelkurmay Plan ve Prensipler Başkanı Korgeneral Atıf Erçikan olacaktı (Yetkin, 2018: 213). Ancak MİT cunta içerisindeki köstebeği Mahir Kaynak aracılığıyla bu ismi öğrenecek ve Erçikan cuntanın faaliyetlerinin Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'a aktaracaktı.

Devrim dergisi tamamen gelmekte olan bu cuntanın meşrulaştırılması üzerine bir yayın politikası izler. Hem sistemle 'cici demokrasi', (Avcıoğlu, 1970a) 'Filipin tipi demokrasi' diyerek alay edilir, hem de Ecevit gibi sistemin sola yakın ve parlamenter sistemde solun umudu olabilecek isimlere karşı bir itibarsızlaştırmaya girişilir. Hatta Hasan Cemal'in aktardığına göre, Yön'ün ilk sayılarından itibaren ayrılmayan İlhan Selçuk ve Avcıoğlu'nun arası Ecevit meselesi yüzünden bozulur ve Selçuk Devrim'den ayrılır. Hasan Cemal Avcıoğlu'nun Ecevit'e kasıtlı saldırılarından Selçuk'un rahatsız olduğu ve Selçuk'un Ecevit'e bu kadar saldırılmasını istemediğini belirtir (Cemal, 1999: 210). Yine Devrim'de 'Devrimci Ordu Gücü' adında bir grubun bildirileri yayınlanır. Bu bildirilerin 'askeri kışkırtmak' için ve Devrim yazarları tarafından kaleme alındığı anlaşılmaktadır. Devrim'in, ve Avcıoğlu'nun, yazı işlerine, aslında 'ayak işlerine', bakan yazarı Hasan Cemal bunlardan birkaçının İlhami Sosyal tarafından yazıldığını söyler (Cemal, 1999: 40). Kuvvetle muhtemeldir ki, diğerlerini Avcıoğlu kaleme almıştır. Zaten derginin imzalı yazısı azdır, çoğunlukla haber yorum/analiz şeklinde yazılar vardır; bunlar da siyasetten magazinsel haberlere kadar ama aynı amaç etrafında, sistemin çürümüşlüğüne vurgulayan, parlamentoyu ve belli kişileri itibarsızlaştırmaya yönelik Avcıoğlu tarafından kaleme alınan metinlerdir.

Fakat Avcıoğlu ve Madanoğlu farkında olmasalar da aslında cunta girişimi ifşa olmuştu. MİT süreci Mahir Kaynak aracılığıyla yakından takip ediyordu. Ayrıca cuntadan Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ve Başbakan Süleyman Demirel'in de haberi vardı. Cuntacılarla doğrudan olmasa da dolaylı temas halindeki isimler ordunun en tepesine kadar uzanıyordu. Özellikle Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk ve Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur'un olası bir harekatta desteğine kesin gözüyle bakılıyordu. Cunta hakkında Devlet'in ve Ordu'nun üst düzey yöneticilerinin katıldığı bir toplantıda konuşulanlar aslında o dönemki süreci ve cuntanın başarısız olmasını çok iyi özetlemektedir. Toplantı 24 Nisan 1970'te yapılmış ve 5 buçuk saat sürmüştü. Toplantıda sunum yapan Fuat Doğu cuntacıların ordu içinde üst düzey yöneticilerle irtibatlı olduğunu söylerken "Ordu içinde kontak kurulan kişi" ifadesini kullanmıştır. Murat Yetkin bu toplantının ayrıntılarını şöyle betimler;

'Ordu içinde kontak kurulan kişi' ifadesini kullandığı sırada Batur, Doğu'nun sözünü kesip, 'Kimi kast ediyorsunuz' diye sertçe sordu. Doğu, Cumhurbaşkanı ve Başbakan'ın huzurunda altta kalmadan yanıtlamıştı; 'Sizsiniz'. (Bir başka anlatıma göre, Batur, ayrıca genç istihbaratçı Mikdat Alpay'a Başbakanlık makamına getirilmesi öngörülen kişinin kim olduğunu

sormuş, 'Gerçekten istiyor musunuz' sorusuna 'Söyle' diye üsteleince, 'Sizsiniz' yanıtını almıştı) (Yetkin, 2018: 216).

Bu toplantı devletin üst kademesinin süreçten her yönüyle haberdar olduğunu gösteriyordu ve fakat Avcıoğlu-Madanoğlu ikilisinin bundan tam anlamıyla haberdar olduğu söylenemez. Yetkin'in Muhsin Batur'dan aktarımıyla, "O kadar ki, 1971 Ocak ayında cuntacılar bütün eylem planına dair hazırladıkları dosyayı, anayasa taslağı dahil, darbe yaptıklarında kimi hangi göreve getirmeyi planladıkları isim listelerine getirip Batur'a vermişlerdi" (Yetkin, 2018: 217).

Beklenen askeri müdahale olmuş ancak 'devrim' olmamıştır. 9 Mart'ta sol cunta ifşa edilmiş ve 12 Mart'ta emir komuta içerisindeki muhtıra verilmiştir. Bu Avcıoğlu'nun istediği bir müdahale değildir; siyasal ve toplumsal sonuçlarından daha önce Demirel istifa ettirilmesine rağmen parlamento ve siyasal partiler kapatılmamıştır. Bu Avcıoğlu'nun yenilgisinin en net işaretidir. Ancak yine de Devrim ilk etapta 12 Mart'ı 'Ordu anti Kemalist gidişe dur dedi' diyerek selamlamış ve en azından, Avcıoğlu'nun ayrıldığı son sayılarda Devrim'e geri dönen İlhan Selçuk'un önderliğinde, müdahaleyi 'sağdan sola' döndürmeye çalışmıştır. Ancak bunda başarılı olunmadığı gibi Madanoğlu ve Avcıoğlu başta olmak üzere Devrim ve Madanoğlu ekibi tasfiye edilmiş; tutuklamalar ve yargılamalar olmuş; nihayetinde ise bir süre cezaevinde kaldıktan sonra dava beraatla sonuçlanmıştır. Avcıoğlu'nun istediği müdahalenin olmamasında Faruk Gürler'i harekete geçmekte geç kalmakla suçladığı iddia edilir. Zaten cuntacılık faaliyetleri gayet iyi bilinen Madanoğlu cuntasının beraat etmesinde de işin ucunun Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler ve Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur'a kadar varacağı iddiaları etkili olmuştur.

9 Mart cuntası başarılı olsaydı, Avcıoğlu kuvvetle muhtemel Başbakan olacaktı; hatta karısına evlenirken 'ya Başbakan olurum ya da asılıyorum dediği' söylenir. Mümtaz Soysal Dış İşleri Bakanı ve İlhami Soysal'ın da MİT Müsteşarı olacağı iddia edilir. Yalçın Küçük Soysal'ın kendisi hakkındaki bu plandan habersiz olamayacağını söyler; (Küçük, 1997: 460) yani doğrudan Devrim'de yer almasa da, hareket başarılı olunca verilen görevi kabul edecekti. Bunlardan da müdahale sonrası her şeyin planlandığı anlaşılıyor; hatta Devrim Mahkemesi üyeleri bile belirlenmiştir. Ancak 9 Mart'ın başarısız olması Avcıoğlu için hem kişisel anlamda bir yıkım hem de çevresi tarafından tecrit edilmesi anlamına gelecektir. Yani Avcıoğlu ne asılmış ne de Başbakan olmuştur; muhtemelen olmaması karşısında hem asılmayı hem de Başbakan olmayı yeğleyeceği bir durumda, yalnızlık ve soyutlanmışlık içinde, hayatının son yıllarını yaşamıştır. Şüphesiz bunda kendisinin köşesine çekilmesinin bir payı vardır ancak yayınlandığı dönemin etkili metni Türkiye'nin Düzeni'nin bile Avcıoğlu'yla birlikte sükuta uğratılması sol ve sosyalist kamunun ona karşı tutumunun bir işaretidir.

Sonuç Yerine

Avcıoğlu'nun Türkiye'nin Düzeni metni içinde, çok da tutarlılık kaygısıyla hareket etmediği ve verilerini salt bir amaç doğrultusunda kurguladığı için, kendi içinde de çelişen noktalar bulmak gayet doğaldır. Her ne kadar Avcıoğlu verileri, analizleri kendi tezleri

doğrultusunda ustalıkla kullansa da, Türkiye ve dünya onun tahmin edemeyeceği bir hızda ve yönde değiştiği ve geliştiği için akıntıya karşı kürek çekmek zorunda kalmış ve kendi deyişyle bir anlamda bir intihar eylemine dönüşen bir stratejinin baş mümessili konumuna gelmiştir. Avcıoğlu'nun tezleri belki Kadro'nun yayınlandığı ve bir devrim ideolojisi oluşturulmaya çalışılan Erken Cumhuriyet döneminde daha kolay uygulanma olanağı bulabilirdi ancak 1970'ler Türkiye'sinde yapmağa çalıştığı zor bir denemeydi ve nitekim de başarısız oldu.

12 Mart'a giden süreçte 9 Mart Cuntacıları olarak tespit ettiğimiz hareketin içerisinde Avcıoğlu'na bu denli bir merkezîlik atfetmemizin sebebi biraz da Avcıoğlu'nun kişisel özelliklerinden kaynaklanıyordu. Özellikle Hasan Cemal'in yakın tanıklıklarından anladığımız kadarıyla Avcıoğlu, kendine ve fikirlerine son derece güvenen ve kesinlikle her şeyin en iyisinin ben bilirim zihniyetinde bir figürdü. Özellikle İlhan Selçuk'la yaşadığı ayrışmada da bu faktörün etkili olduğu anlaşılmaktadır. Hapishanede kazandığı koşma alışkanlığını ölene kadar devam ettirdi; bazen 2 saat koşup kendisini bu kadar yormasına şaşırırlara 'Türkiye'nin önümüzdeki 10 yılı çok önemli, mutlaka görmeliyim' diyecek kadar kendini Türkiye'nin kaderiyle özdeşleştirmişti. Kuşkusuz bu kişisel özelliklerinin de bir yansımasıydı; Avcıoğlu salt teori ve strateji üreten değil, şayet 9 Mart cuntası başarılı olsaydı, bunu uygulayacak yürütme konumundaki kişi olarak da görüyordu kendisini. Zira bu kadar çetin bir görevi bir başkasının yapması çok da olası değildi; belki tam da bu yüzden 'Ya Başbakan olurum ya da asılırım' demişti.

9 Mart Cuntacılarına dair söylenmesi en önemli şey gereken Kemalizm'in onların dünya görüşünde temel belirleyici unsur olmasıydı. Kemalizm ve özellikle Atatürk, onlara göre, onların istediği antiemperyalizm, devletçilik, çağdaş bir ulus olma, kalkınma gibi temel kavram ve süreçleri ifade eden bir üst belirleyendi. Türkiye'nin 1960'lı yıllardaki sorunlarının da çözümü büyük oranda Kemalizm'e dönülerek ve Kemalizm'in geliştirilmesi vasıtasıyla aşılabılırdi. Hatta Kemalizm, sosyalizm gibi 'ulvî' bir doktrinin Türkiye şartlarında en iyi tesis edilebileceği bir sistemin adıydı. Dolayısıyla 9 Mart Cuntacıları, Kemalizm'in ve Kemalist Jakoben modernleşmeciliğinin yılmaz bir savunucusu ve 1970'lerde 'devrimci' temsilcileriydi.

9 Mart Cuntacıları 12 Mart başarısızlığından sonra bir dağılma ve savrulma yaşadı. Bu hem cuntanın içinde yer alan isimlerin birbirlerinden kopması hem de çoğunun fikirlerini değiştirmesi şeklindeki bir savrulmaydı. Hasan Cemal fikrî anlamda yaşadığı dönüşümle ikinci savrulmanın tipik temsilcisi olarak kodlanabilir. Ancak sadece Avcıoğlu hem Kemalizm'e hem sosyalizme hem de kendi stratejisine ölene kadar sadık kaldı. 12 Mart yenilgisi bile onu fikirlerinden caydıramadı. Ölmeden önceki son yazısı olan 'Pabuççu Muştası'nda tüm tarihsel ve toplumsal yorumlarının ve kendi geliştirdiği stratejinin savunusunu yapar. Muhtemelen Avcıoğlu özelinde 9 Mart cuntacılarının sunduğu teorik ve stratejik önerinin en büyük handikabı buydu: Toplumun kültürel, dinî yapısındaki farklılaştırıcı unsurları göz ardı ederek ekonomik temelli ve iktidar odaklı; iktidara dayalı bir siyasal ve toplumsal formülasyon. Kafalarında yapmak istedikleri sabitti ve hep sadece iktidar stratejisi açısından yaklaştılar meselelere. İktidar istedikleri şekilde ele geçirilirse mesele çözülecekti; ancak iktidar yenilgisiyle de her şeyin bittiğini anlamış oldular. Başarılı oldukları takdirde en güçlü yanlarını oluşturacağını

düşündükleri iktidar stratejileri başarısızlıkta en büyük zaaflarını teşkil etti. Yenilgi sonrası da 9 Mart Cuntacılarının birçok ismi sessizliğe mâkhum oldu ve fakat özellikle hem Avcıoğlu hem de Türkiye'nin Düzeni ortalıktan kayboldu; ancak son dönemlerde Tekin Yayınevi'nin çabaları ve ulusal sol tartışmalarının da tekrar canlanmasıyla Avcıoğlu etrafındaki fikirlerin görece hatırlanmaya başladığını söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Alpay, Ş. (1969). "Türkiye'nin Düzeni" Üzerine, *Aydınlık Dergisi*, Sayı. 12, ss. 448-477.
- Avcıoğlu, D. (1963). *Amerika ve Arap Sosyalizmi*, Yön, Sayı 61.
- (1965). *Yeni Dönem*, Yön, Sayı 134.
- (1966). *Parlamentoculuk*, Yön, Sayı 158.
- (1966a). *TİP'e Dair*, Yön, Sayı 168.
- (1967). *Son Söz*, Yön, Sayı 222.
- Avcıoğlu, D. (1969). *Takke Düştü*, Devrim, Sayı 1.
- (1970a). *Cici Demokrasi Üzerine*, Devrim, Sayı 26.
- (1970b). *Şili'de Sandıksal Sosyalizm!*, Devrim, Sayı 48.
- Avcıoğlu, D. (2016). *Türkiye'nin Düzeni*, İstanbul; Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Aybar, M., A. (2014). *Türkiye İşçi Partisi Tarihi*, İstanbul; İletişim Yayınları.
- "Bildiri", Yön, Sayı 1.
- Cemal, H. (1999). *Kimse Kızmasın Kendimi Yazdım*, İstanbul; Doğan Kitapçılık.
- Çiçek, A., C. (2016). *Milliyetçilik Bayrağını Sosyalistler Taşır*, İstanbul; Tezkire Yayıncılık.
- Ertan, C. (1969). *Avcıoğlu: Teorisiz Bir Devrimci*, *Emek Dergisi*, 8; 9-11.
- Garaudy, R. (1965). *Sosyalizm ve İslâmiyet*, Çev. Doğan Avcıoğlu-E. Tüfekçi, Ankara; Yön Yayınları.
- Gürel, Ş. (2016). *Aydın Radikalizmi*, İstanbul; Tezkire Yayıncılık.
- Gürkan, C. (1986). *12 Mart'a Beş Kala*, İstanbul; Tekin Yayınevi.
- Küçük, Y. (1990). *Türkiye Üzerine Tezler- 3*, İstanbul; Tekin Yayınevi.
- Küçük, Y. (1997). *Aydın Üzerine Tezler-5*, İstanbul; Tekin Yayınevi.
- Küçük, Y. (1998). *Aydın Üzerine Tezler-3*, İstanbul; Tekin Yayınevi.
- Landau, J., M. (1979). *Türkiye'de Sağ ve Sol Akımlar*, Ankara; Turhan Kitabevi.
- Özdemir, H. (2000). *Doğan Avcıoğlu: Bir Jön Türk'ün Ardından*, Ankara; Bilgi Yayınevi.
- "Seçim Sonuçları Washington'u Sevindirdi...", Yön, Sayı 133.
- "Sosyalist Kültür Derneği Kuruluyor" (1962). Yön, Sayı 53.
- Soysal, M (1965). *Ortanın Solu mu Sorumlu?*, Yön, Sayı 133.
- Yetkin, M. (2018). *Meraklısı İçin Casuslar Kitabı*, İstanbul; Doğan Kitap.